

Dienas Business

Darba devēju "grēki" - šķērslis dīkstāves maksājumiem

Valdības solītos dīkstāves pabalstus (75% apmērā no darba algas, bet ne vairāk kā 700 eiro mēnesī) nevarēs saņemt daudzu tūkstošu uzņēmumu darbinieki, ja vien netiks mīkstinātas izvirzītās prasības.

Māris Ķirsons, 30.03.2020

Foto: pixabay.com

<https://www.db.lv/zinas/darba-deveju-greki-skerslis-dikstaves-maksajumiem-495723>

To liecina pieņemtie noteikumi par "Covid-19" izraisītās krīzes skartiem darba devējiem, kuri kvalificējas dīkstāves pabalstam un nokavēto nodokļu maksājumu samaksas sadalei termiņos vai atlikšanai uz laiku līdz trim gadiem.

Slavē nosacījumu maiņu

"Ja lielajās valstīs nepieciešamas vismaz nedēļām ilgas debates, lai ko nolemtu valsts augstākās varas gaitēnos, tad pie mums jau divas dienas pēc dīkstāves MK noteikumu tapšanas veselais saprāts ir guvis virsroku un MK ir atteicies no selektīvām nozarēm," situāciju vērtē ZAB "Sorainen" partneris Jānis Taukačs.

Kaut gan juridiski sanācis mazliet nelāgi, ka šie MK noteikumi iet pretrunā likumam, kas liek MK noteikumos noteikt atbalstāmās nozares. Tomēr var arī interpretēt, ka MK noteicis visas nozares kā atbalstāmās. Viņš atgādina, ka valdība, ne tikai atteicās no atbalstāmo nozaru saraksta, bet arī pazemināja apgrozījuma krituma latīņu valsts atbalsta saņemšanai. Proti, sākotnēji piedāvātais apgrozījuma samazināšanās sliekšnis (no 50% krituma) uz 30% un 20% (ar nosacījumiem), salīdzinot ar attiecīgo mēnesi pirms gada. 20% apgrozījuma krituma situācijā uzņēmuma ir jāatbilst vismaz vienam no kritērijiem: (uzņēmuma eksporta apjoms 2019. gadā veido 10% no kopējā apgrozījuma vai ir ne mazāks kā 500 000 eiro; uzņēmuma nomaksātā mēneša vidējā bruto darba samaksa 2019. gadā ir ne mazāka kā 800 eiro; ilgtermiņa ieguldījumi pamatlīdzekļos 2019. gada 31. decembrī ir vismaz 500 000 eiro.

Uzņēmēju organizācijas šos noteikumus vērtē ļoti pozitīvi, jo tie paredz iespējas visās (nevis tikai iepriekš noteiktajās 40) jomās strādājošajiem uzņēmumiem pretendēt uz valsts atbalsta pasākumiem. "Prieks, ka izdevās pārliecināt Saeimu un valdību, ka atbalsts uzņēmējiem nepieciešams neatkarīgi no nozares. Vīrus nešķiro ne pēc nozares, ne uzņēmuma lieluma," uzsver LTRK valdes priekšsēdētājs Jānis Endziņš.

Šķērslis dīkstāves maksājumiem

J. Taukačs vērs uzmanību, ka valdības noteikumos ir norādīti kopumā 14 izņēmuma gadījumu, kad uzņēmēju darbinieki pie valsts maksātā dīkstāves pabalsta netiks. "Darba devēju - nodokļu parādnieki vairāk par 150 eiro uz šā gada 7. martu - darbinieki nesaņems šos maksājumus (šis ierobežojums, gan, neattieksies uz padziļinātās sadarbības programmas dalībniekiem)," skaidro J. Taukačs. Pēc aptuvenām aplēsēm minētajā datumā valstij parādā vairāk nekā 150 eiro ir bijuši vairāk nekā 40 000 nodokļu maksātāju. Lielai daļai no viņiem varētu nebūt vienošanās ar VID par labprātīgu nodokļu samaksu vai piešķirts samaksas termiņa pagarinājums, kas arī parāda esamības gadījumā tomēr ļautu tikt pie dīkstāves pabalsta. Otra kategorija darba devēju, kuras darbinieki paliks tukšā ir tie, kuru darba devēji sešu mēnešu periodā pirms ārkārtējās situācijas izsludināšanas Valsts ieņēmumu dienesta administrētos nodokļus vidēji mēnesī aprēķinājis mazāk nekā 200 eiro apmērā," norāda J. Taukačs.

Tāpat darbinieki bez dīkstāves pabalsta būs spiesti iztikt tajos gadījumos, kad uzņēmums vai tā valdes loceklis iepriekšējā gadā un iesnieguma izvērtēšanas brīdī ir sodīts par pārkāpumu, kas attiecas uz darba devēja nodokļu saistībām, pārkāpumiem muitas jomā, vai par darba tiesisko attiecību regulējošo normatīvo aktu pārkāpumu par summu, kas lielāka par 150 eiro, un gada laikā sodu kopsumma ir lielāka par 500 eiro.

Tāpat uz šādu atbalstu nevar cerēt darbinieki, kuru darba devēji nav iesniedzis Valsts ieņēmumu dienestā visas nodokļu deklarācijas un gada pārskatus par pēdējo 12 mēnešu periodu pirms ārkārtējās situācijas (izņemot, ja darba devējs ir padziļinātās sadarbības programmas dalībnieks). Dīkstāves pabalstus nesaņems tie darbinieki, kuri strādā valsts un pašvaldību kontrolētajos uzņēmumos, arī tie darbinieki, kuri vienlaikus saņem pensiju, kuri vienlaikus strādā valsts vai pašvaldību iestādēs vai uzņēmumos un arī pieņemti darbā pēc šā gada 1. marta. Dīkstāves pabalsti nav paredzēti arī koronavīrusa skarto privāto uzņēmumu valdes un padomes locekļiem.

"Visbeidzot, uzņēmumiem jāatceras, vai pēdējo trīs gadu laikā VID pārbaūžu rezultātā tam nav bijuši uzrēķini. Ja ir bijuši un tie (t.sk. nokavējumu nauda un soda nauda) pārsniedz 3% no iepriekšējā gadā nomaksātajiem nodokļiem (mīnuss pārmaksu atmaksām), arī tad dīkstāves pabalsts var iet secen. Šis noteikums gan šķiet neloģisks divos aspektos. Pirmkārt, tas neizslēdz apstrīdētos VID lēmumus par uzrēķiniem, bet otrkārt - soda naudas samaksas pienākums visa lēmuma apstrīdēšanas procesa laikā nestājas spēkā. Pats VID audita lēmums nestājas spēkā, kamēr tas ir apstrīdēts VID ģenerāldirektorei. Rezultātā var tikt sodīti (divkārši) nevainīgi uzņēmumi, ja tiesvedības rezultātā izrādīsies, ka VID uzrēķins ir nepamatots," komentē J. Taukačs.

Pareizi dati

Lai pieteiktos dīkstāves pabalstam, uzņēmumam jāiesniedz VID EDS līdz 2020. gada 25. aprīlim dīkstāves pabalsta iesniegums par laikposmu no 2020. gada 14. marta līdz 31. martam un turpmāk līdz nākamā mēneša 25. datumam. J. Taukačs vērs uzmanītu, ka uzņēmumam iesniegumā jānorāda dīkstāves periods; pamatojums par darbinieka dīkstāves iestāšanos saistībā ar apstākļiem, ko krīzes ietekmē radījis darba devējs; informācija par darbinieku, kuram ir iestājusies dīkstāve un apliecinājumu, ka darbinieks, par kuru tiek pieprasīts dīkstāves pabalsts, nav darba nespējas periodā un mēneša laikā pēc pieteikuma iesniegšanas darbinieks netiks atlaists pēc darba devēja iniciatīvas.

"Grāmatvežiem jāatceras, ka šajā sakarā jāveic attiecīgi ieraksti ikmēneša darba devēja ziņojumā par darbinieku algām - par pārskata mēnesi aprēķināto algu, neatkarīgi no tā, vai aprēķinātā alga ir izmaksāta; deklarētās algas aprēķinātās kopējās VSAOI, summējot darba ņēmēja VSAOI daļu un darba

devēja VSAOI daļu; pārskata mēnesī ieturēto IIN no pārskata mēnesī izmaksātās darba algas, neatkarīgi no tā, par kuru mēnesi alga aprēķināta," uz smalkajām ninansēm norāda J. Taukačs.

Viņš vērš uzmanību, ka gadījumā, ja darbinieks nodarbināts pie vairākiem krīzes skartiem darba devējiem, dīkstāves pabalstu piešķir, ņemot vērā, pie kura krīzes skartā darba devēja ir galvenā ienākumu gūšanas vieta (iesniegta nodokļu grāmatiņa). Ja nodokļu grāmatiņa nav iesniegta nevienam darba devējam, dīkstāves pabalstu šādam darbiniekam izmaksā, ņemot vērā, kurš darba devējs pirmais iesniedzis iesniegumu. Vienlaikus šādi dīkstāves maksājumi no valsts neattieksies uz pašnodarbinātajām personām, izņemot gadījumus, kad tā bijusi darba devējs. Jāņem vērā, ka dīkstāves pabalsts netiek aplikts ar iedzīvotāju ienākuma nodokli un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām. Darbiniekam piešķirtais un izmaksātais dīkstāves pabalsts ikmēneša darba devēja ziņojumā nav jānorāda.

Valsts ieņēmumu dienests dīkstāves pabalstu nepiešķirs:

- ja krīzes skartais darba devējs nav iesniedzis Valsts ieņēmumu dienestā visas nodokļu deklarācijas un gada pārskatus par pēdējo 12 mēnešu periodu pirms ārkārtējās situācijas;
- ja krīzes skartajam darba devējam 2020. gada 7. martā nodokļu parāds ir vairāk nekā 150 eiro un nav piešķirts samaksas termiņa pagarinājums vai nav noslēgta vienošanās par labprātīgu nodokļu samaksu;
- ja krīzes skartais darba devējs ir izslēgts vai pēdējo divu gadu laikā ir bijis izslēgts no Valsts ieņēmumu dienesta pievienotās vērtības nodokļa maksātāju reģistra vai tam ir vai ir bijusi apturēta saimnieciskā darbība;
- ja krīzes skartajam darba devējam lēmuma pieņemšanas dienā ir aktuāls maksātnespējas process;
- ja krīzes skartais darba devējs iepriekšējo sešu mēnešu periodā pirms ārkārtējās situācijas izsludināšanas Valsts ieņēmumu dienesta administrētos nodokļus vidēji mēnesī aprēķinājis mazāk nekā 200 eiro apmērā;
- ja Valsts ieņēmumu dienests, izvērtējot darba devēja iesniegumu, konstatē, ka darbinieka dīkstāves iestāšanās nav saistīta ar krīzes ietekmē radītajiem apstākļiem;
- ja darbinieks darba tiesiskās attiecības uzsācis pēc 2020. gada 1. marta;
- krīzes skartā darba devēja valdes un padomes locekļiem;

- par tām kalendāra dienām, par kurām piešķirts slimības pabalsts;
- darbiniekiem, kuri vienlaikus ir nodarbināti valsts vai pašvaldības institūcijā vai kapitālsabiedrībā, saņem vecuma vai izdienas pensiju vai veic saimniecisko darbību;
- valsts un pašvaldību budžeta finansētajās institūcijās un to kontrolētos komersantos nodarbinātajiem darbiniekiem;
- krīzes skartajam darba devējam, kura personāls iznomāts citam nodokļu maksātajam;
- ja krīzes skartajam darba devējam iepriekšējo triju gadu laikā un iesnieguma izvērtēšanas brīdī nodokļu revīzijas (audita) vai datu atbilstības rezultātā ir noteiktas valsts budžeta papildus iemaksājāmās summas vai samazināts nepamatoti palielinātā no valsts budžeta atmaksājamā nodokļa apmērs, tai skaitā nokavējuma naudas un soda naudas, kuru kopējā summa pārsniedz trīs procentus no darba devēja attiecīgā gada Valsts ieņēmumu dienesta administrētajiem nodokļu ieņēmumiem (no darba devēju veiktajām iemaksām atņemot nodokļu administrācijas atmaksātās pārmaksas), bet izvērtēšanas brīdī - trīs procentus no darba devēja iepriekšējā gada Valsts ieņēmumu dienesta administrētajiem nodokļu ieņēmumiem (no darba devēju veiktajām iemaksām atņemot nodokļu administrācijas atmaksātās pārmaksas);
- ja krīzes skartais darba devējs vai tā valdes loceklis iepriekšējā gadā un iesnieguma izvērtēšanas brīdī ir sodīts par pārkāpumu, kas attiecas uz darba devēja nodokļu saistībām, pārkāpumiem muitas jomā, vai par darba tiesisko attiecību regulējošo normatīvo aktu pārkāpumu, izņemot gadījumu, ja par atsevišķu pārkāpumu ir piemērots brīdinājums vai naudas sods, kas nepārsniedz 151 eiro, un gada laikā sodu kopsumma nepārsniedz 500 eiro.

Avots: Db pēc MK noteikumiem